

“Een gedragscode kan mensen bewust maken van de gevaren van exotische tuinplanten.” Dr. Leni Duistermaat van Naturalis waarschuwt voor woekeraars: “Iedere tuinbezitter moet in zijn eigen tuin kunnen planten wat hij of zij mooi vindt, maar iedereen moet wel weten wat de gevaren zijn.”

De KNNV participeert met een groot aantal organisaties in het Signaleringsproject Exoten dat op initiatief van de NVWA is opgezet. De nieuwsbrief Kijk op Exoten is te vinden op: www.ravon.nl/Publicaties/Nbexoten.

Voorkom dat invasieve soorten uit tuinen ontsnappen

Tekst en beeld Kees de Heer

Natuurgebieden grenzen vaak aan tuinen en daarom is het vaak dweilen met de kraan open. De bestrijding van invasieve exoten in natuurgebieden kost veel tijd en geld, terwijl deze planten ondertussen in naburige tuinen worden gekoesterd. Veel tuinliefhebbers weten niet wat ze aanrichten als ze tuinafval dumpen of bessenstruiken in huis halen.

GEDRAGSCODE

Onze zuiderburen hebben een gedragscode gemaakt voor tuinliefhebbers. De Belgische overheid voert een intensieve campagne om invasieve soorten uit tuinen te weren, onder de titel ‘Alterias’ (Alternatieven voor invasieve planten *invasive alien species*). Deze campagne is meteen een actie om in tuinen juist streekeigen planten te zetten en daar hoort een gedragscode bij. Tuinliefhebbers kunnen deze gedragscode ondertekenen en tientallen tuincentra, plantenkwekers en groendiensten participeren volop in dit project.

Leni Duistermaat kan zich wel wat voorstellen bij een dergelijke gedragscode: “Het is goed mensen ervan bewust te maken dat er invasieve soorten zijn die een probleem vormen. Helemaal voorkomen kun je deze problemen niet. Mensen moeten in hun tuin wel kunnen aanplanten wat ze mooi vinden. De overheid kan wel de import van bepaalde soorten verbieden, maar dan moet je dat ook handhaven en dat is buitengewoon lastig. Daarom is het nodig dat tuinliefhebbers zich bewust zijn waar ze mee bezig zijn en wat de gevaren zijn.”

Tuinliefhebbers zijn geneigd om het probleem te onderschatten: “De vruchten worden soms door vogels verspreid, soms ook door muizen en dat hebben we nu eenmaal niet in de hand. Kijk, het dumpen van tuinafval in natuurgebieden hebben we wel in de hand. Dat mag gewoon niet meer gebeuren en daarin moeten nog veel tuinbezitters opgevoed worden.”

“Een gedragscode kan mensen eveneens bewust maken van de gevaren van tuinen met inheemse planten. Want dat kan de natuurlijke dynamiek verstoren en dan weten we niet meer waar deze planten van nature groeien en waar juist niet. Als er in alle wegbermen akkeronkruiden worden ingezaaid, weten we niet meer wat deze krui-

den zelf doen. Bij vingerhoedskruid zien we niet meer wat er uit tuinen is weggegaan en dat gaat bij meer soorten gebeuren. Soms zie je het nog aan de bonte bloemkleuren, bijvoorbeeld bij korenbloemen en klapprozen, maar dat is lang niet altijd het geval.”

VERRIJKING

Leni Duistermaat wil het probleem ook niet overschatten: “We moeten niet te bang zijn voor exoten. Want ze kunnen ook een verrijking betekenen. Onze stinzenplanten zijn eeuwen geleden ontsnapt uit siertuinen en parken. Onze akkeronkruiden zijn meegekomen met granen uit Oost-Europa en intussen zijn ze zo volledig ingeburgerd dat we ze als onze eigen flora waarderen. Het hoort ook een beetje bij het menselijk gedrag om zo met planten te slepen.

Heel veel exoten leveren geen enkel probleem op. Het marjoleinbekje (*Chaenorhinum origanifolium*) is een populair rotstuinplantje dat zich tussen stoeptegels en op oude muren weet te vestigen. *Linaria purpurea* (walstro-leeuwenbek) is uit tuinen gekomen en ik zie niet dat dit problemen gaat opleveren.

Maar inderdaad zijn een paar exoten erg lastig. Het gaat bijvoorbeeld om soorten die samen met bacteriën stikstof vastleggen. De valse acacia (*Robinia pseudoacacia*) is daar een voorbeeld van. Andere planten worden zo groot dat ze de rest van de vegetatie het licht ontnemen en dat is het geval bij de

Q-BANK

Naturalis heeft met de NVWA en PRI (Wageningen Universiteit) een informatiesysteem opgezet over invasieve soorten, zie www.q-bank.eu. Deze website biedt digitale sleutels om soorten te kunnen determineren. Meldingen van exoten kunnen via de gebruikelijke kanalen worden doorgegeven (bijvoorbeeld waarneming.nl of via de plantentwerkgroep). Bij determinatieproblemen materiaal verzamelen, drogen en met locatiegegevens opsturen: Naturalis, sectie Botanie, t.a.v. L. Duistermaat, Postbus 9517, 2300 RA Leiden. Meldingen van cotoneasters buiten tuinen zijn welkom via email:

Leni.Duistermaat@naturalis.nl



De vlinderstruik kan de inheemse flora verdringen.

reuzenbalsemien en de reuzenberenklauw. Extra probleem kan zijn dat uitheemse soorten hybridiseren met inheemse soorten. Dat gaat fout als de hybriden sterker zijn dan de inheemse oudersoort of als de hybriden terugkruisen met de ouders. Een voorbeeld daarvan is slijkgras, een zoutwaterplant.”

VLINDERSTRUIK

Zelfs de populaire vlinderstruik kan een probleem vormen: “In Zwitserland groeit de vlinderstruik op rotsen waar hij de inheemse flora overschaduwde. In Nederland staat de buddleja natuurlijk ook in de stenige milieus. Nu is het urbane milieu niet het meest natuurlijke deel van de inheemse flora, maar het kan zijn dat de vlinderstruik daar leuke plantjes verdringt. En we moeten wel zorgen dat de vlinderstruik niet in de kalkgraslanden van Zuid-Limburg terecht komt.”

Van een aantal soorten is duidelijk dat ze problemen geven. “De Japanse duizendknoop kan enorme vegetaties vormen en kan zo andere soorten verdringen. De ondergrondse wortelstokken kunnen veel schade aanrichten, want ze kunnen zelfs door muren heen groeien. De rimpelroos vormt in veel duingraslanden een steeds groter probleem, vooral omdat vogels deze plant heel gemakkelijk verspreiden.”

Leni Duistermaat benadrukt dat er veel meer onderzoek nodig is: “In Noord-Holland zijn cotoneasters aan het verwilderen. Vanuit Naturalis proberen we in beeld te krijgen welke soorten elders in Nederland verwilderen. Vervolgens is er veel onderzoek nodig om te achterhalen welke soorten wel en welke geen risico vormen, zeker vanwege het veranderende klimaat waar we rekening mee moeten houden.”